

УДК 246.8:81'373.3

К 89

Анжела КУЗА

РЕЛІГІЙНА ФРАЗЕОЛОГІЯ ПРОПОВІДЕЙ СВЯТОСЛАВА ШЕВЧУКА

У статті проаналізовано релігійну фразеологію проповідей Святослава Шевчука, які нині стають важливим чинником духовно-моральних змін у нашій країні. Наголошено, що релігійні фразеологізми є основою всіх проповідей і письмових звернень нинішнього Глави УГКЦ. Серед них виділено біблеїзми, усталену церковну фраземіку, біблійні крилаті вислови, індивідуально-авторські перетворення релігійних фразеологізмів.

***Ключові слова:** релігійна фразеологія, проповідь, релігійний стиль, релігійні фразеологізми.*

Постановка проблеми. Релігійна фразеологія все частіше стає об'єктом досліджень науковців, адже без розгляду цього мовного пласту неповною буде сучасна мовна картина світу. Окрім того, вже багаторазово доведено, що фразеологія є найкращим репрезентантом народного світогляду, а активність використання релігійних фразеологізмів мовцями є свідченням на користь певного цивілізаційного вибору тим чи тим народом.

Українська мова й донині не завершила процес очищення від стереотипів тоталітарної доби, яка з її атеїстичною ідеологією забороняла будь-яке об'єктивне висвітлення функціонування релігійної фразеології, а натомість у лексикографічних та наукових працях підкреслювала застарілість такої фразеології та її відсутність у реальному мовленні [8], що призводило врешті-решт до очікуваного

результату, бо частина українців відмовилась від цих мовних скарбів на догоду панівній ідеології. За незалежної України розпочався процес повернення релігійної фразеології в інформаційний простір та активне мовлення сучасників. Наприклад, досить високою популярністю, зокрема у молоді, користується сайт “Ісус. Ти кожен подих мій”, на якому можна ознайомитися з біблійними крилатими висловами або висловами відомих людей, що, вдало поєднані з візуальними матеріалами, стають духовною поживою для тих, хто шукає відповіді на питання, народжені сьогоденням [6]. У сучасному інформаційному просторі гідне місце зайняли публікації УГКЦ, яка перебуває зі своїм народом і в радощах, і в терпінні, і боротьбі. Проповіді її Глави вірні чують у живому мовленні, вони добре представлені й у інтернет-просторі (“Католицький оглядач”, “Інформація про Главу УГКЦ”, “Інформаційний ресурс Української греко-католицької церкви” тощо), тож, на нашу думку, стають важливою платформою запровадження релігійної фразеології в активне мислення та світобачення українців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна мовознавча наука все більше звертає увагу на теми національно-мовної свідомості, національно-мовної гідності, мови й нації, ролі рідної мови у формуванні особистості, усе частіше в лінгвістичних працях мова постає як глибинне символічне середовище, синергетично пов’язане з глибинними виявами людського духу [2, 9]. У монографії “Мовний світ Івана Франка. Статті, роздуми, матеріали” Олександра Сербенська, аналізуючи роль мови в житті й творчості Івана Франка, наприклад, постійно звертається до тези про те, що людська мова – це духовне явище, яке віддзеркалює Вічні Божественні Логоси у щоденному житті людини, в її спілкуванні з подібними собі [16].

Сьогодні все більше мовознавців вводять у коло своїх наукових пошуків релігійну лексику, термінологію та фразеологію. Зокрема, релігійна термінологія детально опрацьована в сучасних дисертаційних дослідженнях (Н. Пуряєва, Н. Піддубна, І. Бочарова, С. Бібла, Ю. Браїлко, Ю. Осінчук та ін.); інші дослідники (В. Пустовіт, Т. Берест, М. Мельник, Л. Петрова, О. Черевченко та ін.) проаналізували семантико-стилістичні особливості конфесійних назв в українських поетичних текстах;

лексико-семантичні та граматичні параметри назв релігійних свят у сучасній українській мові проаналізувала І.В. Бочарова. Окремі дослідження висвітлюють вплив конфесійного стилю на формування української літературної мови на різних етапах її розвитку (В. Німчук, О. Горбач, Н. Бабич, Н. Дзюбишина-Мельник, Т. Коць).

Варто відзначити низку праць, присвячених мовознавчому аналізу мови проповідей видатних діячів української церкви, зокрема, Патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого (О. Петришина) [10], Патріарха Філарета (В. Борита) [3], Варлаама Ясинського (О. Суховій) [17].

Метою розвідки є аналіз релігійної фразеології проповідей Глави УГКЦ Святослава Шевчука. *Об'єктом* дослідження стали проповіді, звернення та виступи Блаженнішого, опубліковані на сторінках католицьких сайтів.

Нинішній Глава Української греко-католицької церкви народився в побожній галицькій сім'ї, у домі якої священники підпільної на той час Церкви служили Божественну Літургію. Одночасно з навчанням у Бориславському медичному училищі він здобував основи освіти в підпільній греко-католицькій духовній семінарії, а за Незалежної України – у Львівській духовній семінарії та Папському Університеті св. Фоми Аквінського у Римі. Цікавим є такий факт біографії Блаженнішого: після захисту докторату в Римі він через Східну Конгрегацію домігся загальної аудієнції в Папи Римського Івана Павла II, на якій попросив у Святішого Отця благословення на свою місію в Україні. Отримав його словами: “Їдь, брате, ти там матимеш дуже багато праці” [15]. Із цим високим благословенням Святослав Шевчук вже 15 років сіє Боже слово в Україні і як віце-декан богословського факультету УКУ, і як голова секретаріату та особистий секретар Верховного Архієпископа УГКЦ Блаженнішого Любомира (Гузара), і як ректор Львівської духовної семінарії Святого Духа, а з березня 2011 року – і як Глава УГКЦ.

У час, коли серця українців сповнені великих хвилювань, слово Святослава Шевчука спрямовує душі на шлях віри, надії, любові, на шлях активної дії для оновлення своєї країни, утверджуючи думку, що “рух до зміни веде через страсті до воскресіння”. Його велика

просвітницька діяльність стає важливим чинником духовно-моральних змін, які ми сьогодні спостерігаємо в нашій країні.

Релігійні фразеологізми є основою усіх проповідей і письмових звернень Святослава Шевчука, які виголошують вірним в греко-католицьких церквах. Цей мовний пласт представлений біблеїзмами (Святе Письмо, Боже Слово, Ковчег Завіту, Обітована Земля), усталеною церковною фраземікою (Слуга Божий, нічні чування, свято Архистратига Михаїла) та індивідуально-авторськими перетвореннями релігійних фразеологізмів, які викликають найбільше зацікавлення, оскільки демонструють сучасний погляд на вічні теми.

Проповіді, які мають на меті пояснити вірним правди віри, місця зі Святого Письма “з подальшими настановами про стиль життя та поведінки” [10], мають ознаки, властиві релігійному стилю загалом і його проповідницькому підстилю зокрема. О. Петришина визначає їх так: “Характерними лексичними елементами проповідей є загальновідома релігійна лексика, діалектизми, обмеженість використання релігійної термінології, церковно-християнські кліше, багатство онімної лексики, біблеїзми. У проповідницькому підстилі, на відміну від інших підстилів релігійного стилю, ширше функціонують тропи. Вирізняється підстиль церковної проповіді й синтаксичними засобами організації тексту. Йому притаманні значна кількість риторичних запитань і вигуків, поєднання речень способом нанизування, інверсійний порядок слів, неповні та перервані речення, усталені звертання, особливості інтонування та ритмомелодики” [10]. На сучасному етапі виробилась структура церковної проповіді як логічного складника Божественної Літургії, повністю підпорядкованої завданням обрядодійства та канонам християнської філософії. Стандартизація церковної проповіді пов’язана не тільки з її побудовою за встановленими композиційними моделями, але й зі стереотипною реалізацією структурних компонентів. Головні вимоги до мовлення проповідника – це чіткість, логічність, аргументованість, образність. Аргументованість церковної проповіді забезпечують уривки з канонізованої церковно-релігійної літератури, які священники використовують залежно від літургійного часу, слухацької аудиторії тощо [10]. Аналізовані проповіді, на нашу

думку, не тільки відповідають усім цим вимогам, а є прекрасними взірцями розвитку та удосконалення українського проповідницького мистецтва.

Проповідник активно використовує біблійні крилаті вислови, які за структурно диференціюються на окремі слова узагальнено-метафоричного вжитку, слова-поняття, слова-символи (Бог, Дух, Ісус, Голгофа тощо), словосполучення, яких переважна більшість (Закон Божий, Страх Божий, Мойсеєві скрижалі, Єгипетська неволя тощо) та крилаті вислови у формі закінченого речення, які стають засобом аргументації або темою для роздумів. Наприклад, релігійний фразеологізм *“Возлюби Господа Бога твого усім серцем твоїм”* став темою однієї з недільних проповідей Блаженнішого [18], до української молоді він звернувся цитатою з Євангелія *“Бадьортися! Я бо подолав світ! (Ів. 16, 33)”* [11], а біблійні вислови *“Хто не працює – хай і не їсть”* та *“Ходіть за Мною. Ось Я зроблю вас ловцями людських душ для Господа Бога”* стали темою для роздумів про цінність праці в українській культурі, творці якої *“розуміли, що праця людських рук є святим ділом, яке потрібне не тільки для того, щоб заробити собі **на хліб насущний**”, а й щоб бути “одним із просторів спілкування між людиною і Богом”*. Наші предки добре зрозуміли слова апостола Павла, який казав: *“Хто не працює – хай і не їсть”*. Блаженніший каже, що українці, відчуваючи сакральність людської праці, завжди починали і завершували працю молитвою, дякуючи *“Господу Богу за те діло, яке вони в Його імені могли звершити”* [13]. Тож навчає сучасників *“кожноденну працю перетворити на молитву”*, і лише тоді ця земля, яку дав нам Господь Бог, дасть стільки плодів, що нам не стане сили зібрати усе те добро, яке ми зможемо отримати на нашій Богом даній українській землі. *“І тоді, – каже Блаженніший, – кожен з вас відкриє своє життєве покликання бути християнином там, де сьогодні Господь Бог вас покликає до свого служіння і так вам сьогодні скаже: “Ходіть за Мною. Ось Я зроблю вас ловцями людських душ для Господа Бога”*. Окрім цих фразеологізмів-речень, спостерігаємо й активне використання фразеологізмів-словосполучень, які пов’язані з Біблією та релігійним життям сучасної людини:

заробити собі на хліб насушний, працю перетворили на молитву, життєве покликання бути християнином[13].

Тема чесної, Богом освяченої праці, тісно пов'язана у проповідях С. Шевчука з темою викорінення корупції з суспільного життя, яку він називає «зіпсуттям, перш за все моральним». Фразеологізми *відкидати Божу присутність* та *навернення до Бога* він використовує, щоби розкрити та роз'яснити цю суспільну проблему вірним: “Щоб побороти корупцію, треба *навернутися до Бога*” [19]; “Скорумпована людина, яка *відкидає Божу присутність* у своєму житті, привласнює собі землю, свою країну і починає використовувати інших людей, як засіб свого життя. Не отримуючи свого життя від Бога, вона починає споживати і забирати життя у всього того, що її оточує”, – пояснює проповідник.

Характерною ознакою конфесійного стилю та проповіді є використання усталених мовних сполук, у яких важливе місце посідають теоніми як визначальний елемент української релігійної фразеології: *Творець, що в Христі-Ісусі, Господь є Той, хто нам'ятає* [5]; *Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець усякого милосердя, Бог усякої втіхи, живий Христос, воскреслий Христос, пізнання Христа, Святий Дух, Утішитель, християни як носії Духа* [22]; *присутність Христа у нашому житті* [23]; *Христова наука, Всемилосердний Господь* [24]. Велика кількість фразеологізмів має ключовим словом іменник *Бог* або прикметник *Божий*: *Боже слово*[23]; *Боже провидіння, Божі діла, Божий час, сила Божя, голос Божий* [24]; *Божя любов*[24]; *милосердя Боже, дія Божя, Боже милосердя* [25]. Ось як проповідник уводить у контекст фразеологізм *Боже обличчя*: “Вдивляючись у *Боже обличчя*, хочемо згадати молоду Україну: дівчат і хлопців, кров яких першою пролилася на Майдані”.

Фразеологізми, створені в українській релігійній традиції, добре репрезентують народне світобачення, до формування якого докладались видатні діячі нашої та вселенської церков. Цитування їхніх крилатих виловів і нині має актуальний та виховний зміст. Наприклад, С. Шевчук, роздумуючи про майбутнє Української церкви, наводить крилатий вислів Андрея Шептицького як *будувати Рідну Хату* :

“Наступний крок – той, про який писав ще митрополит Андрей Шептицький у своєму душпастирському листі “Як будувати Рідну Хату”. Він казав, що для того, щоб *збудувати Рідну Хату*, яку ми назвали б Єдиною українською церквою чи Помісною церквою в Україні, має відбутися поєднання православної і католицької гілок київського християнства” [21]. Або згадує слова архієпископа Володимира Стернюка, який керував Церквою в підпіллі. Він, відповідаючи на запитання журналіста, як йому вдавалося виконувати свої завдання в безбожні часи комунізму, сказав: “Насправді немає *“безбожних часів”*, бо *кожний час належить Богові*. Тому ми тоді, відповідно до своїх можливостей, намагалися чинити *Божі діла в добрий Божий час*” [22]. Такі цитати, опираючись на авторитет промовця, дуже добре тлумачать релігійні фразеологізми в контексті проповіді. Етимологія крилатого вислову “*Не бійтеся!*”, який у ХХ ст. вважали 11 заповіддю, стає зрозумілою з проповіді С. Шевчука: “У своїй інавгураційній промові 1978 року блаженний Папа Іван Павло II сказав: “Не бійтеся! Широко відчиніть двері для Христа. Відкрийте кордони, економічні та політичні системи, культури, цивілізації та розвиток Його спасенній владі”. Його слова стають слухним закликком і для нас. Не біймося!”. Це крилатий вислів, яким розпочав свій понтифікат Папа Іван Павло II, ще не раз згадуватиме у своїх проповідях Глава УГКЦ, підтримуючи боротьбу українців за волю, людську гідність та незалежність держави, зокрема в проповіді з нагоди 25-ої річниці свободи УГКЦ на рідних землях: “*Не бійся, тільки віруй*”, прагни свободи, будь свобідним, але будь свобідним в Бозі і з Богом” [23].

Фразеологізми *Божя любов, любов до Бога і свого ближнього* у проповідях Блаженнішого є незмінними християнськими чеснотами, які мають розквітнути в українському суспільстві. “Ми зможемо бути єдиними як народ, як країна лише тоді, коли будемо солідарними з тими, хто страждає, голодує, терпить холод. Ми зможемо справді перемогти *Божою любов’ю* тоді, коли не будемо чекати, аби держава нас любила і зробила щось для нас. А будемо першими робити крок до того, хто є в небезпеці, в потребі і нужді”, – переконує Глава

Церкви. І коли батьки, каже він, хочуть дати найкращий подарунок на свято Святого Миколая своїм дітям, то хай дають “ім те, що не вмирає, що є вічне, – *любов до Бога і до свого ближнього*” [27].

Релігійна фразеологія у зверненнях Глави УГКЦ є тим фундаментом, на якому твориться сучасна позиція Церкви стосовно буремних подій у державі. Так, у своєму розпорядженні щодо поведінки духовенства в теперішній суспільно-політичній ситуації він зазначає: “Церква – *спільнота дітей Божих, об’єднаних вірою в Триєдиного Бога, а священник є служителем цієї спільноти, образом Христа – Доброго Пастиря*, діяльно присутнім серед свого народу. Першочергове завдання душпастиря – *благовістити Слово Христового Євангелія, уділяти Святі Таїнства*, провадити народ у молитві, пості та служінні потребуючим. Церква є активним учасником суспільних, а не політичних процесів. Тому священник не має права бути лідером у політичних акціях чи виголошувати політичні промови. Церковний амвон слід використовувати лише для проповіді *Божого Слова і християнської моралі*. Священник у всіх обставинах життя має бути миротворцем, а особливо – в умовах громадянського протистояння, тому йому суворо заборонено виголошувати заклики до насилля. Покликання душпастиря у всіх злободенних обставинах – не покидати своїх вірних і бути з ними. “*Добрий Пастир душу свою кладе за своїх овець*” (Ів. 10, 11). Священнослужитель покликаний, відкинувши всякий страх, бути *свідком Христа і Його правди*. “Небо і земля минуть, а слова Мої не минуть” (Мт. 24, 35)” [14]. Як бачимо, канвою тексту є релігійні фразеологізми, зокрема крилаті вислови зі Святого Письма (*діти Божі, Добрий Пастир, Слово Боже, Небо і земля минуть, а слова Мої не минуть*); усталені релігійні мовні сполуки, ключовими в яких є основні поняття християнської релігії (*Бог, Христос, Церква, Євангеліє, Святі Таїнства, християнин, християнська мораль, свідок Христа та Його Правди, благовістити Слово Христового Євангелія* тощо). Окрім того, варто відзначити, що загальноживана в релігійному стилі фразеологія в проповідях С. Шевчука часто набуває сучасного звучання. Наприклад, звертаючись

до наших воїнів на передовій з нагоди Дня ЗСУ, Блаженніший називає їх нашими *ангелами-хоронителями* [20].

Говорячи про церковні свята чи події історії, Блаженніший апелює до сучасних почуттів та переживань, де проблеми вибору між добром і злом уводять в активний вжиток фразеологічні одиниці, які є відображенням останніх подій, пов'язаних із Революцією Гідності та духовним відродженням України: *молитовний намет; патріарша криївка; безперервна молитва за мир і кращу долю України; загальнонаціональна молитва; загальноукраїнська молитва* [4, 11, 12].

Революція Гідності поставила перед українцями багато запитань, серед яких одним із важливих є поняття свободи, яку Глава УГКЦ тлумачить як сучасну християнську цінність: *Свобода є даром Божим* [12]. Читаємо також у текстах проповідей тезу про *свободу через спасіння і свободу синів Божих*: «Бог, який нас сотворив ... дарує нам *свободу через спасіння*; людина сотворена на образ і подобу Божу для того, щоби бути вільною на образ свободи, в якій живе і існує наш Бог. Про цю свободу говорить апостол Павло, як про *свободу синів Божих*» [12].

Варто відзначити низку висловів С. Шевчука, які можна визначити як афористичні: *Щоб побороти корупцію, треба навернутися до Бога* [19], *Завдання християнина – не знищити своїх ворогів, а спасти їх* [24], *Не очікуймо чуда від влади, вона не спасає. Спасає лише Господь Бог* [25], *Сам Бог сьогодні радіє нашими radoцями і страждає нашими болями* [28], *Лише любов до Бога і Батьківщини може зробити людину героєм* [27], *Ми довірилися Богові і пішли паломницьким шляхом гідності та свободи* [26] та багато інших, які завдяки влучності висловлювання та силі закладеного в них переконання дають духовну поживу багатьом українцям.

Висновки. Релігійна фразеологія української мови, хоча й була вилучена з активного вжитку за радянського періоду, повертається в активне мовлення завдяки працям українських та європейських інтелектуалів, серед яких варто виділити проповіді Святослава Шевчука. Продовжуючи славу традицію українського проповідницького мистецтва щодо активного використання скарбів релігійної

фразеології, Глава УГКЦ ці мовні ресурси активно вводить у сучасний контекст. Його проповіді – це відображення живого пульсування духовного життя народу і водночас слово настанови Пастиря, який миттєво реагує на усі переживання, сумніви та тривоги своєї пастви. Аналіз релігійної фразеології проповідей Святослава Шевчука звертає нашу увагу на основні духовні виклики, які стоять сьогодні перед українцями, окрім того, засвідчує стан функціонування цього мовного пласту в сучасному мовленні.

Література

1. Біблія : Святе Письмо Старого та Нового Завіту [Текст]. – 1990. – 352 с.
2. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови : Лінгвофілософські нариси : монографія / Ф. Бацевич. – К. : ВЦ “Академія”, 2009. – 192 с.
3. Борита В.М. Мова проповідей Патріарха Філарета / В.М. Борита // Філологічні студії. – Вип. 6. Ч. 2. – 2011. – С. 147 – 152 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/662/607>.
4. Заклик Блаженнішого Святослава, Глави УГКЦ, до безперервної молитви за мир і кращу долю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/promovy/zaklyk-blazhennishoho-svyatoslava-hlavy-uhkts-do-bezperervnoji-molytvy-za-myr-i-kraschu-dolyu-ukrajiny.html>.
5. Звернення Блаженнішого Святослава до вірних УГКЦ з приводу 80-ї річниці Голодомору 1932 – 1933 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/promovy/zvernennya-blazhennishoho-svyatoslava-do-virnyh-uhkts-z-privodu-80-ji-richnytsi-holodomoru-1932-1933-rokiv.html>.
6. Ісус. Ти кожен подих мій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk-ua.facebook.com/pages/Ісус-Ти-кожен-подих-мій/1441717836060254>.
7. Католицький оглядач [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://catholicnews.org.ua>.
8. Куза А.М. Культура лексикографічного видання: використання релігійної фразеології / А.М. Куза // Поліграфія і видавнича справа. – № 1 (45). – 2007. – С. 110 – 120.
9. Мацьків П.В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі : монографія / П.В. Мацьків. – Дрогобич, 2007. – 330 с.
10. Петришина О.І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 “Українська мова” / О.І. Петришина. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
11. Послання Блаженнішого Святослава до молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sdbua.net/index.php/ua/component/content/article/24-news-ua/interes-ua/351-poslannia-blazhennishoho-cviatoslava-do-molodi>.
12. Промова Глави УГКЦ під час молитовних чувань у Патріаршому соборі за перемогу добра в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://headugcc.info/dijalnistj/propovidi/promova-hlavy-uhkts-pid-chas-molytovnyh-chuvan-u-patriarshomu-sobori-za-peremohu-dobra-v-ukrajini.html>.

13. Проповідь Блаженнішого Святослава на 18-ту неділю після Зіслання Святого Духа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://catholicnews.org.ua/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-na-18-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-rovniy-tekst>.

14. Розпорядження Отця і Глави УГКЦ щодо позиції і поведінки духовенства в теперішній суспільно-політичній ситуації в Україні. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/promovy/rozporyadzhennya-ottsya-i-hlavy-uhkts-schodo-pozytsiji-i-povedinky-duhovenstva-v-teperishnij-suspilno-politychnij-sytua-tsiji-v-ukrajini.html>.

15. Святослав Шевчук. Інформація про Главу УГКЦ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://headugcc.info/biografiya/biografiya-sluzhinnya-svyatoslav-shevchuk.html>.

16. Сербенська О. Мовний світ Івана Франка : Статті, роздуми, матеріали / О. Сербенська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 372 с.

17. Суховій О.О. Фразеологія ораторсько-проповідницької прози Варлаама Ясинського : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О.О. Суховій. – К., 2002. – 255 арк.

18. Шевчук С. Возлюби Господа Бога твого усім серцем твоїм – Недільна проповідь Глави УГКЦ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/propovidi/vozlyuby-hospoda-boha-tvoho-usim-sertsem-tvojim-nedilna-propovid-hlavy-uhkts.html>.

19. Шевчук С. Щоб побороти корупцію, треба повернутися до Бога [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/propovidi/schob-poboroty-koruptsiyu-potribno-navernutysya-do-boha-hlava-uhkts.html>.

20. Шевчук С. Захисникам на передовій до Дня ЗСУ: ви сьогодні є нашими ангелами-хоронителями [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/promovy/hlava-uhkts-zahysnykam-na-peredovij-do-dnya-zsu-vy-sohodni-je-nashymu-anhelamy-horonytelyamy.html>.

21. Шевчук С. Якщо не брати грошей у нечесних людей, Храм будуватиметься довше [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://catholicnews.org.ua/glava-ugkc-yakshcho-ne-brati-groshey-u-nechesnih-lyudey-hram-buduvatimetsya-dovshe>.

22. Шевчук С. Що означає сьогодні бути християнином? [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/promovy/hlava-uhkts-scho-oznachaje-sohodni-buty-hrystyuanynom.html>.

23. Шевчук С. Не бійся, тільки віруй [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://kyivsobor.ugcc.org.ua/ne-bijsya-tilky-viruj-tsymy-slovamy-sohodni-molimosya-chuvajmo-idimo-vpered-blazhennishyj-svyatoslav-shevchuk/>.

24. Шевчук С. Завдання християнина – не знищити своїх ворогів, а спасти їх [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://headugcc.info/dijalnistj/propovidi/hlava-uhkts-zavdannya-hrystyuanyna-ne-znyschyty-svojih-vorohiv-a-spasty-jih.html>.

25. Шевчук С. Не очікуймо чуда від влади, вона не спасає. Спасає лише Господь Бог [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://ugcc.tv/ua/media/72399.html>.

26. Шевчук С. Синодальне послання до вірних УГКЦ та всіх людей доброї волі про суспільно-політичну ситуацію напередодні виборів до Верховної Ради [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : http://news.ugcc.ua/documents/sinodalne_poslannya_do_virnih_ukrainskoi_grekokatolitskoi_tserkvi_ta_vsih_lyudey_dobroi_voli_pro_suspilnopolitichnu_situatsiyu_v_ukrainina_peredodni_viboriv_do_verhovnoi_radi_71517.html.

27. Шевчук С. Лише любов до Бога і Батьківщини може зробити людину героєм [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://ktds.org.ua/news/ugcc/glava-ugkts-u-den-svyatogo-mykolaya-lyshe-lyubov-do-boga-i-batktivshchynu-mo-ge-zrobyty-lyudynu-geroem/>.

28. Шевчук С. Сам Бог сьогодні радіє нашими radoщами і страждає нашими болями [Електронний ресурс] / С. Шевчук. – Режим доступу : <http://ugcc.tv/ua/media/72604.html>.

Куза Анжела. Религиозная фразеология проповедей Святослава Шевчука. Стаття посвящена аналізу релігійної фразеології проповідей Святослава Шевчука, которые становятся сегодня важным фактором духовно-нравственных изменений в нашей стране.

Ключевые слова: религиозная фразеология, проповедь, религиозный стиль, религиозные фразеологизмы.

Kuza Angela. Religious phraseology of Sviatoslav Shevchuk's preaches. The article analyzes the religious phraseology of Sviatoslav Shevchuk's preaches, which now become an important factor in spiritual and moral changes in our country.

Keywords: religious phraseology, preach, religious style, religious idioms.